

**ЕВОЛЮЦІЯ КОНЦЕПТУ “LOVE” В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІВ «ІСТОРІЯ КОХАННЯ» ЕРІКА СІГАЛА
ТА «ДЕЛІРІУМ» ЛОРЕН ОЛІВЕР)**

Христич Н. С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30, Переяслав, Київська область, Україна
orcid.org/0000-0002-6839-8946
forkaf@ukr.net*

Заболотна Т. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Сухомлинського, 30, Переяслав, Київська область, Україна
orcid.org/0000-0003-1407-1283
taniazab@gmail.com*

Ключові слова:

лінгвокультурологія, мовна картина світу, культурно маркований смисл, вербалізація, концепт LOVE, Ерік Сігал, Лорен Олівер.

У статті викладено результати порівняльного аналізу концепту LOVE у романах американських письменників. Лінгвістичний аналіз було здійснено на матеріалі романів «Історія кохання» Еріка Сігала та «Деліріум» Лорен Олівер. На думку автора, концепт LOVE слугує актуальним об'єктом наукового дослідження тому, що кохання в лінгвокультурному просторі є передусім нестійким вербальним вираженням, що із часом змінюється. Підтверджується думка, що концепт LOVE є базовим емоційним концептом мовної картини світу людини та вербалізується лексемою “love”; має три аспекти: понятійний, ціннісний і образний. Автор зосереджує своє дослідження на понятійно-образному змісті концепту LOVE.

Досліджується той факт, що лексеми, які маніфестують почуття між закоханими, вступають одна з одною в тісні системні відношення, які розглядаються як синонімічні. Такі синонімічні ряди у класичному романі «Історія Кохання» створено лексемами “love”, “intimacy”, “likeness”, “sociality”, “friendship”, “support”, “reconciliation”, “understanding”.

У романі-дистопії (антиутопія) «Деліріум» концепт LOVE вербалізується лексемами “sickness”, “stress”, “heart disease”, “anxiety”, “depression”, “insomnia”, “disorientation”, “distraction”. Концепт LOVE зображується як складне структурно-смісловне, ментальне утворення, що базується на понятійній основі та втілюється в семантиці мовних одиниць, що позначають захворювання. Автор вважає, що такі засоби вербалізації є деформацією традиційного понятійно-образного змісту концепту LOVE, пояснює це особливостями роману-дистопії, який належить до жанру літератури, створеної за принципом негативності.

Автор досліджує рухливість та семантичну ємність вербального наповнення концепту LOVE, у яких яскраво виражена оцінна конотація, що забезпечує можливість будувати мовну картину світу.

Матеріал дослідження засвідчив, що із часом концепти змінюють свій понятійно-образний зміст, проте саме поняття лексеми “love” залишається більш стійким; воно зафіксоване в лексикографічних джерелах.

Вивчення концепту LOVE у царині лінгвокультурологічних студій виявило потребу системного підходу до їх дослідження як складного базового емоційного явища – з виявленням ядерних та периферійних зон.

**EVOLUTION OF “LOVE” CONCEPT IN THE ENGLISH LANGUAGE PICTURE
OF THE WORLD (IN THE NOVELS “LOVE STORY”
BY ERICH SEGAL AND “DELIRIUM” BY LOREN OLIVER)**

Khrystych N. S.

*Ph. D. in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology, Translation and Applied Linguistics
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav
Sukhomlynsky str., 30, Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine
orcid.org/0000-0002-6839-8946
forkaf@ukr.net*

Zabolotna T. V.

*Ph. D. in Philology, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology, Translation and Applied Linguistics
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav
Sukhomlynsky str., 30, Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine
orcid.org/0000-0003-1407-1283
taniazab@gmail.com*

Key words: *linguoculturology,
language picture of world,
culturally marked meaning,
verbalization, LOVE concept,
Erich Segal, Lauren Oliver.*

The article presents the results of the comparative analysis of LOVE concept in the novels of American writers. Linguistic analysis was based on the novels “Love Story” by Erich Segal and “Delirium” by Lauren Oliver. According to the author, the LOVE concept is a relevant object of scientific research because love in the linguistic and cultural space is primarily an unstable verbal expression that changes over time. The opinion that LOVE concept is the basic emotional concept of the language picture of the world is confirmed and verbalized by the lexeme “love”. It has three aspects: conceptual, evaluative and figurative. The author focuses his research on the conceptual and evaluative content of LOVE concept.

The author investigates the fact that lexemes manifesting feelings between lovers, enter into close systemic relations, which are considered to be synonymous. Such synonymous ranks in English are demonstrated in the classic novel “Love Story” by lexemes “love”, “intimacy”, “likeness”, “sociality”, “friendship”, “support”, “reconciliation”, “understanding”.

In the novel-dystopia (anti-utopia) “Delirium” LOVE concept is verbalized by lexemes “sickness”, “stress”, “heart disease”, “anxiety”, “depression”, “insomnia”, “disorientation”, “distraction”. LOVE concept is depicted as a complex structural-semantic mental formation, based on a conceptual basis and embodied in the semantics of language units that denote diseases. The author considers such means of verbalization as a deformation of the traditional conceptual and evaluative content of LOVE concept and explains this fact by the peculiarities of the novel of dystopia, which belongs to the genre of literature created on the principle of negativity.

The author explores the mobility and semantic capacity of the verbal content of LOVE concept, in which the evaluative connotation is clearly expressed, which provides an opportunity to build the language picture of the world.

The material of the research showed that over time the concepts change their conceptual and figurative meaning, but the very concept of lexeme “love” remains more stable; it is recorded in lexicographical sources.

The study of LOVE concept in the field of linguoculturology revealed the need for a systematic approach to their study as a complex basic emotional phenomenon – with the identification of nuclear and peripheral zones.

Постановка проблеми. Концепт LOVE ніколи не втрапить своєї актуальності, адже однією з найважливіших граней людського ества є любов, хоча його ціннісна складова частина із часом змінюється. Складність і важливість теми любові продиктовані тим, що в ній сфокусовані в органічному поєднанні фізіологічне і духовне, індивідуальне і соціальне, особистісне і загальноприйняте, дозволене і недозволене. Любов – глибоко інтимне почуття прихильності – усвідомленої чи неусвідомленої – до іншої людини, тварини, явища, ідеї тощо. Саме любов надихає людину на відчайдушні вчинки, наповнює сенсом її життя, окриляє у творчих справах, сприяє подоланню страху самотності та спустошеності. Здатність любити характеризує людину як емоційну істоту. Любов становить одну з ментальних одиниць світовідчуття людини, що наповнює її духовним змістом.

Метою статті є дослідження понятійно-образного змісту концепту LOVE у жанрі класичного роману та роману-дистопії. Мета дослідження передбачає розв'язання таких завдань:

- 1) дослідити стан вивчення концепту LOVE на сучасному етапі розвитку лінгвістики;
- 2) здійснити порівняльний аналіз вираження концепту LOVE у загальній теорії концептів та теорії антиутопії;
- 3) виявити еволюцію концепту LOVE у жанрі класичного роману та роману-дистопії;
- 4) проаналізувати лексичні одиниці, що розкривають поліфункціональність та деформацію понятійно-образного змісту концепту LOVE.

Об'єктом дослідження є мовне вираження концепту LOVE.

Предметом дослідження виступають мовні засоби вираження концепту LOVE: окремі лексеми, словосполучення та дискурсивні особливості емоційного стану закоханих у класичному романі про кохання американського письменника Еріка Сігала (Erich Segal) «Історія кохання» (*“Love Story”*) (1970 р.) та романі-дистопії американської письменниці Лорен Олівер (Loren Oliver) «Деліріум» (*“Delirium”*) (2011 р.).

Виклад основного матеріалу дослідження. Тема любові всебічно вивчалася здебільшого закордонними вченими-психологами (А. Адлер, А. Арон, Е. Берн, С. Дак, Д. Даттон, Е. Еріксон, С. Каслер, Л. Кемерон-Бендлер, Т. Кемпер, М. Кларк, Джон Алан Лі, А. Маслоу, Р. Мей, Дж. Міллс, В. Мустейн, І. Польстер, Дж. Рейноутер, К. Роджерс, З. Рубін, Б. Скінер, Дж. Флойд, В. Франкл, З. Фрейд, Е. Фромм, Дж. Харв, К. Хорні, С. Шехтер, К. Юн та інші).

Учені робили спроби класифікувати любов (А. Афанасьєв, Т. Кемпер, Джон Алан Лі, Р. Мей, П. Стеннер, С. Уотс, Е. Фромм, Е. Хатфільд та інші), хоча найбільш відомою систематизацією

типів любові залишається систематизація Аристотеля, який виділив 6 типів кохання, означив їх грецькими термінами: *agape*, *storge*, *pragma*, *mania*, *ludus* і *eros*.

Навіть більше, концепт LOVE є об'єктом аналізу в інших гуманітарних та негуманітарних дисциплінах: у філософії, соціології, етиці, естетиці, релігієзнавстві, літературі, мистецтвознавстві, антропології, політології та багатьох інших.

У лінгвістичній парадигмі концепт LOVE насамперед є об'єктом дослідження дискурсології, лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики. Різні аспекти концепту LOVE вивчають мовознавці: дискурсивне дослідження О. Ємельянової присвячене мовленнєвому вираженню статусу адресата в англійському художньому дискурсі закоханих [3]; Н. Корбут вивчала концепт LOVE у паремійному дискурсі [4]; О. Комарницька провела порівняльну характеристику номінативного простору концептів LOVE і ЛЮБОВ [5]; Г. Огаркова досліджувала процес вербалізації концепту КОХАННЯ в сучасній англійській мові в когнітивному та дискурсивному аспектах [6]; Т. Остапова ставила за мету дослідити концепт LOVE у сучасній англійській пісні в когнітивному аспекті [7]; Н. Христинч кризь призму епітетів досліджувала поняття «кохання» як базовий емоційний стан [8]. Переваги дискурсивно-когнітивного підходу до вивченого концепту LOVE ми вбачаємо в тому, що він відкриває широкі перспективи бачення мови в усіх її різноманітних зв'язках з людиною, з її мисленнєвою, емоційною та пізнавальною сферами. Варто додати, що в низці наукових робіт основними критеріями для визначення концепту також постають образність, емотивність та оцінка.

Ми поділяємо думку Г. Огаркової, яка виділяє три аспекти концепту LOVE: понятійний, ціннісний та образний. Понятійний компонент концепту LOVE розкривається «у визначеннях кохання, що існують в англійських наукових концепціях та теоріях, які утворюють фрагмент наукової картини світу». Образний компонент «<...> об'єктивується низкою когнітивних метафор, які мають рекурентний характер у синхронічному та діахронічному аспектах». Ціннісний аспект концепту LOVE «проявляється в існуванні культурно детермінованої аксіологічної шкали різних за природою, основними ознаками та оцінкою почуттів (*real love, infatuation, possessive love*)» [8, с. 18].

У процесі дослідження концепту LOVE не можна залишити поза увагою питання про його місце у філософській картині світу, він, на думку Г. Огаркової, посідає тут центральне місце. Учена визначає концепт егалітарного кохання, так званого *agape* – «любов до ближнього», і знаходить його англійські відповідники: *absolute love, ultimate love, supreme love* [8, с. 5].

У результаті ознайомлення з результатами наукових досліджень ми можемо спостерігати досить багато суперечностей, зумовлених зазвичай різними підходами до природи концепту, і як наслідок, класифікації концептів у представників різних не лише лінгвістичних, а й філософських, психологічних, культурологічних шкіл.

З огляду на суб'єкт концепту LOVE наше дослідження фокусується на тому, що людина – чоловік чи жінка – перебуває в тому емоційно-психологічному стані, який кваліфікується нами як почуття кохання.

За даними етимологічних словників, гіперонімом лексеми “love” та семантичним архетипом відповідного концепту є БАЖАННЯ: дієслівний корінь індоєвропейського походження *leubh-* означає «бажати, воліти, кохати». Каузативне давньоіндійське дієслово *lobhauati* означало «збуджувати бажання, закохувати в себе» [9; 10]. Спільна давньоіндоєвропейська основа *lubh-* («бажання») у суфіксованій формі *lubh-a* переходить до спільногерманської як *lub-o*, у давньоанглійській стає *lufu* («кохання») [9; 10]. Спільна давньоіндоєвропейська основа *lubh-* («бажання») у динаміці свого розвитку набуває більш абстрактних значень (у германських мовах, зокрема, «цінність», «віра», «кохання»). Однак первісне значення зберігається у смисловій структурі слова: об'єкт кохання представляється як предмет ще не реалізованого бажання.

Концепт LOVE належить до таких концептів, які можуть із часом змінюватись. Недарма є приказка «Від кохання до ненависті один крок». Це пояснюється властивістю концепту змінюватися у свідомості людини. Одні концепти потрапляють під вплив інших та видозмінюються. Як зазначає О. Сурмач, «із часом змінюється і число концептів й обсяг їх змісту» [12, с. 31].

Тему любові не залишає без уваги жоден письменник чи поет. Це дуже просто пояснюється, бо любов супроводжує нас від народження до кінця життя. Це й любов до матері та батька, рідних; і любов до жінки або чоловіка, а також це любов до своєї землі. Крім того, це почуття, яке більше, ніж інші почуття, прагне вербального висловлення. Кохання – це найважливіше в житті людини почуття, без якого наше існування становиться пустим, втрачається його сенс.

Наведемо приклади висловлювань видатних людей про кохання:

Love is like a cigar, the longer it burns the less it becomes (Punch).

Love is like a cold. Easy to catch but hard to cure (Anon).

Love is like a dizziness (James Hogg).

Love is like a dream that's too good to be true (Langston Hughes).

Love is like a friendship caught on fire (Bruce Lee).
Love is like a lovely rose (Christina Georgina Rossetti).

Love is like a wind stirring the grass beneath trees on a black night (Sherwood Anderson).

Love is like a coconut which is good while it's fresh, but you have to spit it out when the juice is gone, what's left tastes bitter (Bertold Brecht).

Love is like electricity. It flares up for a second and is soon extinguished (Isaac Bashevis Singer).

Love is like fire <...> wounds of fire are hard to bear; harder still are those of love (Hjalmar Hjorth Boyesen).

Love is like growing pains; something we all have to experience for ourselves (Anon).

Love is like linen, the more often changed, the sweeter (Phineas Fletcher).

Love is like malaria. You never know when you're going to catch it (Rita Mae Brown) [11].

У синтаксичних конструкціях на кшталт “Love is like <...>” виражено порівняльні відношення, специфіка яких полягає в тому, що вони побудовані на ґрунті двох ситуацій, зближених за об'єктивною схожістю їхніх ознак чи за суб'єктивними асоціаціями від цих ситуацій. У досліджуваних висловленнях кохання порівнюють із цигаркою, холодом, запамороченням, мрією, дружною, трояндою, маслом, вітром, струмом, вогнем, біллю, хворобою, полотном тощо.

Підсумовуючи типи суб'єктивних асоціацій, можна виділити 4 підгрупи:

1) порівняння, пов'язані з різними видами людської діяльності: війною, руйнацією, ідолопоклонінням, спілкуванням та обробкою землі;

2) порівняння, пов'язані з фізіологічними станами людини: голодом, спрагою, хворобами – божевіллям та сліпотою;

3) порівняння, що включають у себе метафоричні уподібнення кохання природним явищам: вогню, воді, світлу, повітрю та вітру, а також таким фізичним явищам, як електрика та магнетизм;

4) порівняння, пов'язані із живими істотами: людиною, твариною, рослиною.

Досліджуваний концепт LOVE містить культурно маркований вербалізований смисл, зрозумілий кожному члену будь-якого суспільства. У представників американської мовної спільноти є різне бачення концепту LOVE, про що свідчать досліджувані нами два літературні джерела – романи «Історія кохання» Еріка Сігала та «Деліріум» Лорен Олівер. «Різниця у віці» між вказаними романами невелика – лише 41 рік, але понятійний зміст концепту LOVE абсолютно протилежний.

У романі «Історія кохання» ми знаходимо цитату про те, що “Love means not ever having to say you're sorry” [1, с. 6]. Ця думка проходить червоною ниткою у творі, раз у раз повторюються: “Not

knowing why, I repeated what I had long ago learned from the beautiful girl now dead. Love means not ever having to say you're sorry" [1, с. 46]. Це свідчить про те, що герої роману – Олівер і Дженніфер – хотіли дати своє власне визначення кохання, краще зрозуміти свої почуття, що базувалися на поняттях моральної чистоти та поваги одне до одного.

Найтиповішою реакцією в молодих людей на почуття кохання є захоплення (*fascinates, had so fascinated*), задоволення (*lovely to look at, sense of pleasure, I delight in it*), подив (*wondering at its beauty*), зачарування (*charm, charming, contemplation*), обоження, поклоніння, наслідування (*adoration, admiration, idolatry, worship*), прихильність (*look at her face, I am in love with him/her*).

Подані нижче приклади з досліджуваного твору підтверджують нашу думку про найтиповіші реакції на почуття кохання: 1. *His expression suggested some pleasure at the fact that I had asked him* [1, с. 17]. 2. *I always liked to sit very close and just look at her face, which, however pale, still had her eyes shining in it* [1, с. 89]. 3. *I think Jennifer is admirable* [1, с. 42].

Водночас кохання здатне викликати почуття, яким властиві негативні конотації: заздрість, ревності (*jealousy*), ненависть (*hate*): 1) *"Are you jealous?" I asked straight out* [1, с. 63]; 2) *<...> you'll go through life thinking you hate each other* [1, с. 63].

Стосунки закоханих виражаються в тихому, інколи беззвучному мовленні, що позначаються лексемами "silence", "silent", "silently", "whisper": 1) *She gave me one of her good Jenny-looks and whispered: "We'll go look at them later, huh?"* [1, с. 35]; 2) *He replied in kind of a whisper, leaning slightly toward me. "What attracts you most?"* [1, с. 42]; 3) *Jenny addressed me with a kind of whispered fury I had never heard from her* [1, с. 64]; 4) *I guess Jenny could feel I was about to snap at the guy, and she whispered to me: "Be nice, Oliver"* [1, с. 84]; 5) *I waved my hand to cut him off. I wanted silence for a minute. Just silence to let it all sink in* [1, с. 77]; 6) *We stood there silently holding one another* [1, с. 82]; 7) *Face to face, silent, drawing nigh and nigher* [1, с. 54].

Споглядання одне одного вербалізується лексемою "to glance": 1) *As I skated after the puck, I thought I had a split second to glance up at the stands to search for Jenny* [1, с. 9]; 2) *He passed right by me without so much as a glance* [1, с. 82]; 3) *She looked away from me. Oliver III glanced across at me* [1, с. 37].

Проте цілком закономірно, що найуживанішою лексемою у визначенні концепту LOVE є лексема "love", яка може бути і дієсловом, і іменником.

Дієслово: 1) *"I think it's part of it", she said very quietly. "Jenny, don't you believe I love you?" I shouted. "Yes", she replied, still quietly, "but in a crazy way you also love my negative social status"* [1, с. 40]; 2) *A place to stand and love in for a day, With darkness and the death' hour rounding it* [1, с. 54]; 3) *I mean, the important thing is that we love each other, right?* [1, с. 77].

Іменник: 1) *I'm dying to make love to you?* [1, с. 26]; 2) *<...> to program your thinking about the act of love in accordance with rules, calendars, strategy* [1, с. 14]; 3) *I was so in love with her that the moment* [1, с. 70].

Подаємо схему понятійно-образного змісту концепту LOVE у романі «Деліріум» (рис. 1).

Роман-дистопія «Деліріум» Лорен Олівер – історія зародження любові між Ліною й Алексом, у тому світі, де цього робити не можна. У тоталітарній державі заохочуються хаотичні зв'язки, бо така держава боїться справжніх почуттів, які спроможні зробити людину непокірною та сильною, такою, що може вести боротьбу та відстоювати свої почуття. Через це кохання вважається таким почуттям, якого варто соромитись.

Жанру дистопії притаманне вибіркове і здебільшого негативне ставлення до закоханої людини. Таке ставлення будується на усереднюванні її індивідуально-психологічних особливостей, урахуванні вразливих місць, застосуванні засобів, що нав'язують певний погляд. Спілкування закоханих відбувається за моделлю: суб'єкт – об'єкт, коли партнера розглядають лише як засіб досягнення власної мети.

Як відзначає В. Гладишев, «<...> найбільш важлива проблема, порушена у відомих антиутопіях

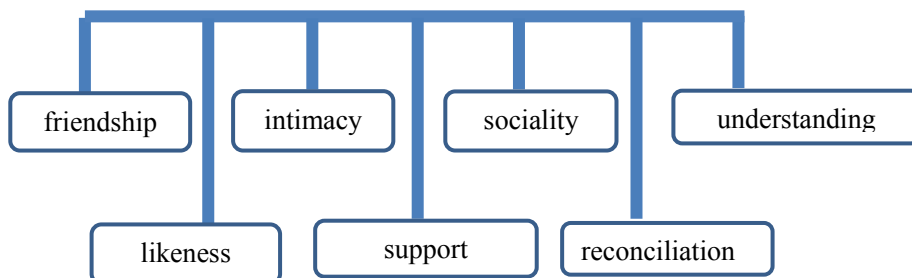


Рис. 1. Понятійно-образний зміст концепту LOVE у романі «Історія кохання» Еріка Сігала

XX ст. – це кохання, і його доля в тоталітарному суспільстві, бо саме кохання є найінтимнішою сферою життя людини, і втручання в нього держави яскраво свідчить про свавілля влади» [13, с. 16].

Сама назва роману-дистопії “*Delirium*” може мати варіанти тлумачення: *variant, variation, madness, frenzy, insanity, raving, ramble, rave, wanderings, vague imaginings, incoherent talk, glimmering, glimpse, frenzy, hallucination, pipedream, confusion, bewilderment, perplexity, ecstasy*, що розуміється як «марення», «маячення», «нестям», «несамовитість» тощо. Назва роману містить основну проблематику твору і зазначає процеси, об’єкти, стан і опис структури.

У досліджуваному творі ми також знаходимо цитату: “*That’s bad enough. The Book of Shhh also tells stories of those who died because of love lost or never found, which is what terrifies me the most*” [2, с. 3]. Думка про те, що любов є причиною смерті, є жахливою. Вона неодноразово звучить у романі «Деліріум»: Наприклад: 1) *I was named after Mary Magdalene, who was nearly killed from love: “So infected with deliria and in violation of the pacts of society, she fell in love with men who would not have her or could not keep her”* [2, с. 57]; 2) *Desire is enemy to contentment; desire is illness, a feverish brain* [2, с. 174]; 3) *We must be constantly on guard against the Disease; the health of our nation, our people, our families, and our minds depends on constant vigilance. – “Basic Health Measures”* [2, с. 8].

Лорен Олівер застерігає, що любов може завершитися розчаруванням, втратою надій, ілюзій, душевним стресом, навіть смертю. Причому побічною причиною фатального фінішу можуть бути інші життєві негаразди: втрата роботи, конфлікти в родині, із друзями тощо. Тому потрібно бути емоційно стійким і не допускати у своє серце й душу кохання. І хоча існує загальноживаний термін «зцілення любов’ю» – “*healing by love*”, у романі-дистопії діє зворотний процес «зцілення від любові» – “*healing from love*”.

У досліджуваному романі про маячення сказано так: *Her last love, they say, was the greatest: a man named Joseph, a bachelor all his life, who found her on the street, bruised and broken and half-crazy from deliria. There’s some debate about what kind of man Joseph was – whether he was righteous or not, whether he ever succumbed to the disease – but in any case, he took good care of her* [2, с. 57].

Делірія-маячення порівнюється з інфекційною хворобою – “*it’s contagious*”, “*I’d been infected*”: *I know the deliria isn’t like a cold – you can’t get it from being sneezed on – but still, it’s contagious, and when I woke up the day after our meeting at East End with my limbs still heavy and my head as light as a bubble and an ache in my throat that refused to go away, my first thought was that I’d been infected* [2, с. 117].

Лорен Олівер описує стан закоханості як такий, що може набувати негативних рис, як-от: знервованість, ревності, заздрість, відчай, хвилювання, збентеженість, внутрішня тривога, неспокій тощо. Ці почуття передаються лексемами, що позначають хвороби: *stress, heart disease, anxiety, depression, hypertension, insomnia, bipolar disorder*. Контекст уживання: *That’s symptom number twelve, listed in the amor deliria nervosa section of the twelfth edition of The Safety, Health, and Happiness Handbook, or The Book of Shhh, as we call it. Instead people back then named other diseases – stress, heart disease, anxiety, depression, hypertension, insomnia, bipolar disorder – never realizing that these were, in fact, only symptoms that in the majority of cases could be traced back to the effects of amor deliria nervosa* [2, с. 4].

Автор уживає цілу низку назв захворювань, що притаманні закоханій людині: стрес, захворювання серця, тривога, депресія, гіпертонія, безсоння, біполярний розлад. Усі ці захворювання об’єднані під назвою “*amor deliria nervosa*” – «любовна анорексія».

Лорен Олівер не зупиняється на переліку цих хвороб. Під час розгортання подальших подій автор застерігає від таких захворювань, як дезорієнтація, розгубленість, труднощі концентрації уваги: *I know part of the problem, of course. The disorientation, the distraction, the difficulty focusing – all classic Phase One signs of deliria* [2, с. 156].

У героїв роману «Деліріум» виникає запитання: “*What if love were a disease?*” – «А що як кохання – це хвороба?». Любов – це хвороба, що може вбити людину: 1) *They told us that love was a disease. They told us it would kill us in the end* [2, с. 186]; 2) *The deadliest of all deadly things: It kills you both when you have it and when you don’t* [2, с. 5].

Любов – це хвороба, що веде до психічних порушень: 1) *I’m nervous, of course. I wonder whether the procedure will hurt. I want to get it over with. It’s hard to be patient* [2, с. 7]; 2) *It’s hard not to be afraid while I’m still uncured, though so far the deliria hasn’t touched me yet. Still, I worry. They say that in the old days, love drove people to madness* [2, с. 7]. У романі розвивається думка, що кохання треба позбутися на першому етапі його породження, так само, як хвороби, яка краще лікується на початковому етапі.

Лорен Олівер посилається на роботи відомих психотерапевтів: *Holmes, a neuroscientist who was a member of the initial Consortium of New Scientists and one of the first disciples of the New Religion, which teaches the Holy Trinity of God, Science, and Order* [2, с. 121]. Письменниця навіть сама дає рецепти лікування: *People were so desperate for relief and protection from the disease they began widespread experimentation with makeshift folk remedies that*

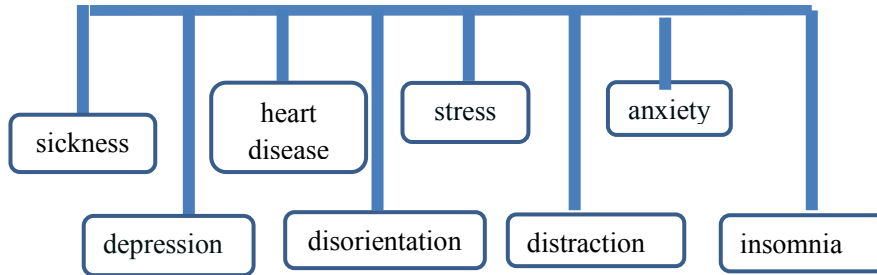


Рис. 2. Понятійно-образний зміст концепту LOVE у романі «Деліріум» Лорен Олівер

were in themselves deadly, consuming concoctions of drugs assembled from common cold medications and synthesized into an extremely addictive and often fatal compound (please see “Folk Cures Through the Ages”) [2, с. 121].

Подаємо схему понятійно-образного змісту концепту LOVE у романі «Деліріум» (рис. 2).

Семантичний аналіз показав, що водночас з урахуванням зв'язків між словами, що виражають концепт LOVE, варто розглядати взаємні переходи значень лексики, що проявляються в їхній здатності взаємосполучень, а також можливості вмщати в межах однієї лексичної одиниці антонімічні та синонімічні зв'язки.

Лексеми, які маніфестують уявлення нижчих почуттів, прив'язаності між закоханими, вступають одна з одною в тісні системні відношення. Це виявляється передусім у творенні синонімічних відношень. Такі синонімічні творення в англійській мові демонструють, наприклад, лексичні одиниці «любов», «кохання», «закоханість», які утворюють опозиції, де перша функціонує як гіперонім. Дві останні входять до опозиції тотожності, відбивають семантику стосунків між чоловіком і жінкою, викликаних сердечною прихильністю – “heart affection”.

Ми відносимо кохання як емоційний стан до групи позитивних емоцій, хоча стан закоханості може набувати негативних рис, як-от знервованість, ревності, заздрість, відчай, хвилювання, збентеженість, внутрішня тривога, неспокій тощо.

Висновки і перспективи подальших розробок. Отже, у межах художніх творів автор будує певну модель світу концепту LOVE, що існує або реально, або у вигадках і є цілком продуктом суб'єктивного сприйняття, що зумовлюється загальною концептуальною картиною світу певної епохи, представником якої є цей автор. Концептуальний аналіз під час вивчення концепту LOVE свідчить про нерозривний зв'язок між когніцією, стосунками та мовою як взаємозалежними складовими частинами емоційно-когнітивної системи «свідомість – сприйняття – концептуалізація – категоризація – мова – репрезентація», що

підтверджує статус мови як об'єкта когнітивної лінгвістики.

Аналіз концепту LOVE здійснювався шляхом виявлення його понятійно-образного змісту, що лежить в основі його вербалізації.

Аналіз змін засобів вербалізації концепту LOVE показує такі суттєві зрушення, що відбулися із вмістом аналізованого концепту. У класичному романі герої любили один одного, бажали жити, творити,

Навпаки, у романі-дистопії для опису емоційних станів, які пов'язані з любов'ю, уживаються лексичні одиниці медичного дискурсу. Аналіз уживаних у творі лексичних одиниць свідчить про порушення загальноприйнятого зв'язку між когніцією, емоціями та мовою, що веде до антиутопічного сприймання любові як тяжкої хвороби. Розгляд практичного матеріалу твору засвідчує, що Лорен Олівер знаходить неординарні образи для художнього розкриття любовної теми. Це позначається на характерах героїв, наділених широким емоційним спектром.

Реконструкція моделі втілення концепту в романі-дистопії «Деліріум», зіставлення її з інваріантною моделлю досліджуваного концепту в романі «Історія кохання», що наявна в картині світу, типовій для американської спільноти, дозволило виявити, що концепт LOVE втілюється за допомогою різних лексичних одиниць. У дослідженні ми виходимо з того, що авторська модель світу становить собою зумовлену авторським задумом реалізацію індивідуальної концептуальної картини світу автора, що є, у свою чергу, варіантом концептуальної картини світу народу, представником якого є автор як індивід. Отже, відтворення реальності в конкретній авторській моделі (у нашому випадку – у романі-дистопії) характеризується специфічним (хворобливим) сприйняттям та зображенням дійсності, тоді як у класичному романі концепт LOVE є комплексом ціннісних уявлень про кохання як тип стосунків між чоловіком та жінкою, що відображується у стійких атрибутах лексеми “love” та її похідних. Емоційно-психологічний стан кохання виражений

такими складниками концепту, як дружба, уподобання, близькість, підтримка, розуміння, співпереживання, турбота тощо.

Перспективність дослідження концептів за допомогою методів когнітивної лінгвістики з виявленням ядерних та периферійних зон не підлягає сумніву, оскільки між вербальними й когнітивними існує тісний зв'язок, і саме тому вивчення еволюції концепту LOVE сприяє розумінню людських стосунків. Результати вивчення концепту LOVE відкривають також перспективи наукових розвідок широкою гамою концептів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Segal Erick. Love Story. London : Hodder Paperbacks Ltd., 1970. 93 p.
2. Loren Oliver. Delirium. 240 p. URL: www.laurenoliverbooks.com.
3. Ємельянова О. Мовленнєве вираження статусу адресата в англійському художньому дискурсі закоханих : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2006. 20 с.
4. Комарницька О. Номінативний простір концептів LOVE і ЛЮБОВ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2009. № 45. С. 132–134.
5. Корбут Н. Концепт ЛЮБОВ у паремійному дискурсі. *Науковий вісник Чернівецького національного університету. Серія «Германська філологія»*. 2003. Вип. 107. С. 11–15.
6. Огаркова Г. Вербалізація концепту КОХАННЯ в сучасній англійській мові : когнітивний та дискурсивний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2004. 17 с.
7. Остапова Т. Концепт КОХАННЯ у сучасній англійській пісні в когнітивному аспекті. *Науковий вісник Чернівецького національного університету*. 2008. Вип. 206. С. 196–198.
8. Христич Н. Роль епітетів для відтворення емоційних станів у художньому тексті (на матеріалі роману Д. Лоуренса «Коханець леді Чаттерлей»). *Кременецькі компаративні студії* : науковий часопис. Хмельницький, 2018. Вип. 8. Т. 2. С. 459–467.
9. WIDEL – Webster's International Dictionary of the English Language. Unabridged. Vol. I–III. Chicago, London : Encyclopedia Britannica. 3136 p.
10. OED – Oxford English Dictionary Online / ed. by J. Simpson. 3rd edition. Oxford : Oxford University Press, 2000–2004. URL: <http://dictionary.oed.com/cgi/entry/00181778>.
11. English Idioms. URL: <http://www.usingenglish.com/reference/idioms/>.
12. Сурмач О. Концепт як одна з фундаментальних одиниць когнітивної лінгвістики. *Актуальні проблеми менталінгвістики* : збірник наукових статей. Черкаси : Ант, 2007. С. 31–33.
13. Гладышев В., Похвищева И. В тоталитарном обществе любовь бессильна : роман Д. Оруэлла «1984». *Русская словесность*. 1988. № 1. С. 15–18.

REFERENCES

1. Segal Erick. (1970) Love Story. London : Hodder Paperbacks Ltd. 93 p.
2. Loren Oliver. Delirium : URL: www.laurenoliverbooks.com. 240 p.
3. Yemelyanova O.V. (2006) Speech expression of the status of the addressee in the English-language artistic discourse of lovers [Movlenneve vyrazhennia statusu adressata v angломовному hudozhnomu dyskursi zakohanyh]. Avtoref. dis. kand. filol. nauk. Kyiv: 10.02.04; Kharkiv V.N. Karazin National University. Kharkiv, 20 p.
4. Komarnytska O. (2009). Nominative space of concepts LOVE and LIUBOV. [Nominativnyi prostir conceptiv LOVE i LIUBOV]. *Visnyk Zhytomyr. derzh. universytetu imeni I. Franka*. Vol. 45, P. 132–134.
5. Korbut N. (2003). LOVE concept in paremial discourse [Concept LOVE u paremiinomy dyskursi]. *Naukovyi Visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu. Hermanska filolohiya*. Issue 107. Chernivtsi : Ruta, P. 11–15.
6. Ogarkova G.A. (2004) Verbalization of LOVE concept in modern English: cognitive and discursive aspects [Verbalizatsia conceptu LOVE v suchasniy angliiskii movi : cognitivnyi ta discursivnyi aspekty] : Avtoref. dis. kand. filol. nauk.: 10.02.04. Kyiv National Linguistic University. Kyiv, 17 p.
7. Ostapova T. (2008) LOVE concept in modern English song in the cognitive aspect. [Concept LOVE v suchasniy angliiskii pisni u cognitivnomu aspekti]. *Naukovyi Visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu. Hermanska filolohiya*. Chernivtsi : Ruta, 2008. Issue 206. P. 196–198.
8. Khrystych N.S. (2018) The role of epithets for the transmission of emotional states in the novel “Lady Chatterley’s lover” by D. Lawrence. [Role epithetiv dliy vitvorenniy emotsiinyh staniv u hudozhnomu teksti (na materiali D. Lawrence “Kohanets’ ledi Chatterley”). *Kremenetski komparatyvni Studii. Naukovui jurnal*. Khmelnytskyi : FOP : Tsyupak A.A., Issue 8. Vol. 2. P. 459–467.
9. WIDEL – Webster's International Dictionary of the English Language. Unabridged. Vol. I–III. Chicago, London: Encyclopedia Britannica. 3136 p.
10. OED – Oxford English Dictionary Online. / ed. by J. Simpson. 3rd edition, 2000–2004 Oxford : Oxford University Press. URL: <http://dictionary.oed.com/cgi/entry/00181778>.
11. English Idioms. URL: <http://www.usingenglish.com/reference/idioms/>.

12. Surmach O.I. (2007.) The concept as one of the fundamental units of cognitive linguistics [Koncept yak odyz iz fundamentalnyh odynts kognityvnoi lingvistyky]. *Aktualni problemy mentalingvisyky*: collection of scientific works. Cherkasy : Ant, P. 31–33.
13. Gladyshev V., Pohvyscheva I. (1988) In a totalitarian society, love is powerless: Roman D. Orwell. [V totalitarnom obschestve liubov bezcylnaya : Novel by D. Orwell “1984”]. *Russkay slovesnost*. Vol. 1, P. 15–18.